

hi té dret i l'article 149.2 CE atorga a l'Estat títol competencial, entenent la cultura com un deure i atribució essencials sense perjudici de les competències de les comunitats autònomes. Així doncs, per una banda l'accés a la cultura és un dret de ciutadania, un factor principal de benestar, un element de cohesió social, i per altra banda faculta al Govern de l'Estat a desenvolupar polítiques de foment de la cultura en un marc descentralitzat.

El nou Estatut d'autonomia (EAC), en el seu article 127, estableix amb claredat les competències exclusives de la Generalitat de Catalunya en matèria de cultura: activitats artístiques i culturals que es porten a terme a Catalunya, el patrimoni cultural, els arxius, biblioteques i museus que no són de titularitat estatal, i el foment i difusió de la creació i la producció de les arts escèniques i musicals. Es produeix en l'àmbit de la cultura un fet singular i admès per bona part de la doctrina constitucional, i és que cal considerar que, amb la cultura, estem davant d'una competència concurrent o indistinta i que, per tant, totes les administracions públiques poden i de fet han de realitzar polítiques culturals.

En aquest sentit, és imprescindible un Ministeri de Cultura (de les cultures) que actui transversalment, coordinadament i amb respecte al marc competencial que correspon als governs autonòmics, que recolzi també l'intens treball que es fa des dels municipis, que dialogui amb els agents culturals i que estimuli l'enorme potencial de les nostres indústries culturals com a factor de progrés de la nostra economia.

El Govern de l'Estat ha de desenvolupar el marc normatiu comú, i és en aquest sentit que pot impulsar la reforma de la llei de propietat intel·lectual, o una nova llei d'arxius, o de les arts escèniques o musicals, o una nova llei de patrimoni històric en el marc d'una competència concurrent o indistinta i respectant les competències exclusives dels governs autonòmics.

Si entenem el federalisme com una forma d'Estat que acull la descentralització política, la desconcentració administrativa en base a unes entitats territorials autònomes, federals, i que en certa manera concilia la unitat i el pluralisme, la cultura pot ser clarament el millor exponent del model que sempre hem defensat

En l'àmbit de l'acció cultural descentralitzada, d'autogovern de les Comunitats Autònomes, iniciatives com la conferència sectorial de cultura, la participació de representants del Govern català a la delegació espanyola davant la Unesco, la difusió i promoció de la cultura i la llengua catalanes, també a través de la xarxa de l'Institut Cervantes en cooperació amb l'Institut Ramon Llull, són clars exemples d'una cultura netament de vocació federal.

Sens dubte, si avancem cap a aquest model on ens porta el propi desenvolupament de l'Estat autònic i les reformes estatutàries, la cultura, per la seva realitat plural, diversa, ha de ser el millor exemple de lleialtat i cooperació entre el govern central i l'autònic, en un horitzó d'un model federal al que mai hem renunciat. Allò que funciona i ha de funcionar amb total normalitat en les competències de cultura ha de reforçar els avenços en altres camps com les polítiques públiques sanitàries o educatives –també ho haurà de ser en la gestió de les infraestructures on la descentralització assenyala un model essencialment federal i on el govern d'Espanya ha de vetllar per evitar desequilibris–, i garantir l'equitat en la prestació de serveis públics i la igualtat d'oportunitats. Des de la gestió de l'autogovern contribuïm al que el Dr. Ferran Requejo anomena la construcció d'una confiança federal o la gestió de la desconfiança federal¹. Les polítiques culturals i els reptes de desenvolupament de l'EAC marquen el camí indestructible cap a la construcció d'una Espanya federal, on el punt de trobada, el marc de convivència, és el que vam anomenar un dia l'Espanya plural. ■

¹ "Federalisme, descentralització i pluralisme nacional. Teoria Política i anàlisi comparada". Ferran Requejo. Fundació Rafael Campalans.

Maleïda crosta

ALBERT AIXALÀ

Director de la Fundació Rafael Campalans

El nou llibre de Joan Ferran, *Maleïda crosta*, ha aixecat gairebé tanta expectació com polèmica van generar les seves declaracions a *El Periódico de Catalunya* l'any 2007 fent una crida a "arrencar la crosta nacionalista" dels mitjans de comunicació públics de Catalunya. No és, però, un llibre polític comú, sinó que reprèn una vella tradició literària d'abans de la Guerra Civil espanyola, promoguda per l'anarcosindicalisme, que pretenia transmetre el missatge polític a través de novel·les roses, com bé explica sovint el mateix Joan Ferran. Un tipus de novel·la lleugera, que té com a trama principal una història d'amor, un affaire, a partir del qual s'ofereix un fresc de la política catalana actual.

El llibre juga entre la ficció i la realitat per defensar la tesi de l'autor, segons la qual la política catalana i els seus mitjans de comunicació transmeten –i sovint volen representar– només parcialment la complexa i polièdrica realitat social catalana. És, doncs, un llibre polític, però no només, o fins i tot no principalment.

Maleïda crosta és també la història de l'encontre –i l'atracció– entre dues generacions molt diferents. D'una banda, la generació del 68, la dels progressos que es va formar políticament en la clandestinitat, patint molt sovint repressió i fins i tot presó. De l'altra, la generació de la democràcia, nascuda a finals dels 70 i primers 80, educada plenament en una escola "laica i catalana", fossin o no fills d'aquells progressos, o de coetanis que no van córrer mai davant els grisos, tot i viure la mateixa època.

És, per tant, una novel·la que reflecteix aquest conflicte generacional, i l'expressa vivament, quan la Iolanda –la protagonista– creu haver "devorat" la generació del 68 "el seu poder, la seva història, les seves lluites", després d'anar-se'n al llit amb un dels representants d'aquella generació.

Aquest és un llibre en què s'hi poden sentir reflectides les dues generacions. La generació del 68 que, mig decebuda, malda per seguir defensant el seu paper clau en el canvi democràtic en aquest país; però també la generació democràtica, que té una necessitat imperiosa de superar les contradiccions de la generació anterior i construir el seu propi projecte, sense utopies, però amb un enorme anhel transformador.

La Iolanda, aquesta jove estudiant de polítiques que ha llegit Thoreau i Kavafis, i que als 25 o 26 anys ja sap que no es pot fugir de la fugida i que "la teva ciutat, on tu vagis anirà", representa aquest anhel transformador que viu encara sota la llosa de la generació dels seus pares, que ha construït el present i pretén sovint definir encara el futur.

Un anhel, però, ple també de contradiccions, incapaç sovint d'assumir un compromís polític ple, i que caracteritza la generació que avui té entre 20 i 40 anys.

La Iolanda no està preparada per a la renúncia, tot i que és conscient que ben aviat haurà d'assumir noves responsabilitats que la posaran a prova i que l'obligaran a compartir-se amb la generació que ara ha pretès devorar, encara que sigui només parcialment.

El llibre et deixa un regust a ressaca, propi d'una vetllada al Tinta Roja del Poble Sec banyada de licor de canya Leguí. Un licor dolç, gairebé tant recomanable com la pròpia novel·la. ■

Maleïda crosta

Joan Ferran

Barcelona: Destino, 2008

L'itinerari militant de Miquel Ferrer

JOAN TUDELA

Escriptor i periodista

Memòries (1920 – 1970) 50 anys d'acció política, social i cultural catalana

Miquel Ferrer i Sanxis

Barcelona: UGT i Fundació
Josep Comaposada, 2008

N'hi ha que pateixen la Història, senzillament: és el cas de la Colometa, protagonista de *La plaça del Diamant*, ideada per Mercè Rodoreda com a personatge de ficció, però representativa de moltíssimes persones reals. N'hi ha, en canvi, que des de ben joves tenen la vocació d'intervenir-hi, en la Història: és el cas de Miquel Ferrer i Sanxis.

Bon cronista d'un temps i d'un país que ja no són ben bé els nostres, sovint actor secundari i durant uns anys protagonista i tot d'una època central al nostre segle XX, que va del 1920 al 1970, Miquel Ferrer (Castelldefels, 1899 – Barcelona, 1990) ens ha llegat unes memòries d'allò més interessants, que va poder escriure gràcies a una beca de la Fundació Jaume Bofill i que ara podem llegir –resumides– gràcies a la tasca feta per l'historiador Miquel-Àngel Velasco Martín i a la iniciativa editorial conjunta de la Fundació Josep Comaposada i l'Àrea de Cultura de la UGT.

Miquel Ferrer va ser sempre un militant catalanista decidit i un militant per la igualtat social, tot alhora. Aquesta mirada doble no l'amaga mai, als anys enquadrats que ara podem llegir, de la mateixa manera que no la va amagar mai durant la vida viscuda, si no era –és clar– per causes de força major (davant la policia, a la presó, a presidi). Va militar de forma ben activa a diferents partits polítics, principalment a Acció Catalana, Estat Català, el Bloc Obrer i Camperol i el Partit Socialista Unificat de Catalunya; però no va ser mai un sectari. Era un home d'idees fixes, però de sigles variables.

Els atzars de la vida van fer-ne el secretari general de la UGT de Catalunya en plena guerra... com n'hem de dir, tants anys després, de la que vam viure aquí entre el 1936 i el 1939? En plena guerra antifeixista, diguem-ne així per sintonitzar amb l'esperit del llibre que comentem. Els fets de maig del 1937 van costar la vida a Antoni Sesé, que era el secretari provisional de la UGT de Catalunya i que havia de ser ratificat en el càrrec en l'imminent III Congrés ugetista català. El qui l'havia de substituir, Josep del Barrio, va estimar-se més continuar al capdavant de la columna militar de la UGT al front d'Aragó. De manera que, sense haver-s'ho proposat, Miquel Ferrer va esdevenir el líder de la UGT més potent de la nostra història, que tenia tanta afiliació com la CNT, igualment enfortida durant la guerra a causa del fet que tota la gent assalariada, una de dues: o era de la UGT o era de la CNT.

El més curiós és que Miquel Ferrer, abans del juliol del 1936, mai no havia fet de sindicalista. Ni de treballador manual tampoc. Així i tot, va fer un bon paper com a màxim dirigent de la UGT en aquella època extraordinària, que l'historiador David Ballester ja va estudiar a fons fa anys a l'obra *Els anys de la guerra: la UGT de Catalunya (1936–1939)*, editada també per la Fundació Josep Comaposada.

No havia fet de sindicalista, Miquel Ferrer, però tampoc no s'havia limitat a festejar amb la que seria la seva dona durant tota la vida, Maria Serra Rosselló, filla de Rubí, i a guanyar-se la vida, primer com a comptable, després com a llibreter i editor, més endavant com a bibliotecari al Col·legi d'Advocats de Barcelona. Miquel Ferrer, com a bon autodidacte, va dedicar moltes hores de la seva vida a la pròpia formació personal. Va jugar-se la pell en la lluita subversiva contra la dictadura de Primo de Rivera, sense renunciar a la lluita armada (ell, a les memòries, en diu obertament terrorisme, potser amb una severitat autocrítica excessiva); en aquest sentit, va tenir un paper destacat en

l'anomenat complot de Garraf, un intent fracassat de regicidi contra Alfons XIII, un rei que es declarava públicament content de les actuacions contra Catalunya fetes pel seu avantpassat Felip V, tal com recorda més d'un cop el nostre memorialista. Naturalment, Miquel Ferrer va passar els últims anys d'aquella dictadura entre reixes, primer a la presó Model de Barcelona i després al presidi d'Alacant. Ell era dels convençuts que guanyaríem la guerra –justifiquem l'ús de la primera persona del plural: nosaltres encara no hi érem, però ells eren “els nostres”– i la vam perdre, la guerra. Després de molts anys d'exili a Mèxic, anys també *d'acció política, social i cultural catalana*, per dir-ho amb les paraules del subtítol d'aquesta autobiografia, el 1965 va tornar a Catalunya i encara va viure prou per poder continuar algunes de les seves activitats de sempre, com ara l'artisme, que va exercir a la revista *Canigó*.

Val a dir que les memòries de Miquel Ferrer, a més a més del valor que tenen com a testimoni històric, mereixen per mèrit propi un lloc destacat a les lletres catalanes, a l'apartat del gènere memorialístic, naturalment. Ben escrites, Miquel Ferrer ens explica de manera alhora documentada i amena, sense odís i sense autojustificacions, tota una època. La gent socialista, la gent sindicalista o, simplement, la gent interessada a conèixer la nostra història recent, és a dir, a saber d'on venim per decidir on volem anar, podem llegir aquest llibre amb molt de gust i amb molt de profit. Probablement, a més a més, la lectura ens farà canviar, o almenys matisar, la nostra percepció de determinats fets històrics i de determinats personatges. Com tothom sap, després de llegir un bon llibre esdevenim persones una mica diferents del que érem abans de la lectura. Jo, per exemple, sense anar més lluny, després de llegir aquesta autobiografia de Miquel Ferrer, penso el mateix que pensava de Francesc Macià i de Lluís Companys, però, en canvi, he canviat l'opinió que tenia de Joaquim Maurín i d'Andreu Nin.

Finalment, cal dir que, després d'aquest llibre protagonitzat per Miquel Ferrer, potser n'haurien de venir dos més: una biografia i una antologia dels seus millors articles. El personatge s'ho val. ■

Manual amè d'economia *freaky*

ELOI SERRANO

Professor associat a la Unitat d'Història Econòmica de la UAB

Freakonomics és un llibre escrit el 2005, per Steven D. Levitt, professor d'economia a la Universitat de Chicago, i Stephen J. Dubner, escriptor i periodista del *New York Times* i del *New Yorker*. El títol, que en l'edició castellana no ha estat traduït, segurament perquè sintetitza a la perfecció el contingut, l'estil i l'objectiu de l'obra, és un neologisme compost pels termes *freaks* i *economics*.

Freak, que en anglès vol dir cosa insòlita o anòmala, és un concepte molt actual i utilitzat en la nostra societat per definir aquelles persones que se surten de la norma i d'allò generalment acceptat. Potser seria pertinent assenyalar que el concepte *freak*, en l'accepció que s'utilitza actualment, deriva de la pel·lícula *Freaks La parada dels monstres*, dirigida per Tod Browning el 1932, en la que retrata la vida quotidiana de persones amb deformitats. Y *economics*, com es obvi, fa referència a la ciència econòmica.

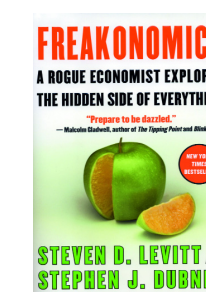
L'obra de Levitt i Dubner és, doncs, un manual d'economia *freaky*, en tant que la metodologia emprada per demostrar la teoria econòmica és insòlita, anòmala i se surt del

Freakonomics

Steven D. Levitt,

Stephen J. Dubner

Barcelona: Ediciones B, 2006.

■ LLIBRES

generalment acceptat. De fet, el títol de la introducció, “El costat ocult de totes les coses”, és tota una declaració d'intencions, amb certes reminiscències a la saga de la *Guerra de les Galàxies* de George Lucas.

Un dels principals focus d'interès del llibre és que en tot moment tracta de qüestionar el fil argumental del coneixement convencional. Per fer-ho, utilitza fets quotidians o àmpliament coneguts pel gran públic per explicar teoria econòmica, portant al lector a trobar nexes de relació on aparentment no n'hi havia, i a trobar raonaments inversemblants en determinats fets. És, per tant, un llibre que treballa sobre el mètode d'anàlisi, en el sentit que apropa el mètode científic de la ciència econòmica a l'abast del gran públic.

L'obra, que utilitza la paradoxa com a eina instrumental, està estructurada en sis capítols. El primer tracta d'esbrinar què tenen en comú un mestre d'escola i un lluitador de sumo; en el segon es pregunta sobre les similituds entre el Ku Klux Klan i un grup d'agents immobiliaris; al tercer vol trobar una explicació al fet que la majoria de traficants de droga visquin a casa de les seves mares; al quart es qüestiona on han anat a parar els criminals; i al cinquè es fa la difícil pregunta de què és el que ha de fer un pare perfecte, qüestió que tracta de tancar definitivament al darrer capítol.

Escrit en un llenguatge planer i força entenedor, *Freakonomics* ha esdevingut tot un fenomen als Estats Units, i les vendes arreu del món l'han convertit en un esdeveniment global. Qui es converteixi en un admirador de l'obra i dels seus autors, o senzillament tingui curiositat, ha de saber que la seva pàgina web, <http://www.freakonomics.es/>, està en permanent actualització, i al *New York Times* hi tenen un bloc d'opinió (<http://freakonomics.blogs.nytimes.com/>) on fonamentar-hi els arguments i els mètodes d'anàlisi que el llibre hagi estimulat.

Però *Freakonomics* no ha de servir només per apropar l'economia a aquelles persones poc familiaritzades amb el seu argot, sinó que també serveix per donar un toc d'atenció a la comunitat científica; tot recordant-li que l'economia, com tota ciència, s'ha de basar en qüestionar les veritats generalment acceptades i que, per fer-ho, ha d'allunyar-se de les lleis i procediments mecànics que, sovint, s'entesten més en presentar-se com a coherents en si mateixos, que no pas com a instruments per interpretar un fenomen, entendre'l i, amb cautela, predir-lo i explicar-lo.

Sembla que els autors volen que tractem de recuperar les reflexions que fa John Kenneth Galbraith a *La sociedad opulenta*, quan va dir que “el primer requisit per a una comprensió de la vida econòmica i social contemporània es aconseguir una visió clara de la relació existent entre els fets i les idees de qui les interpreten. Ja que, per molt contradictori que sembli, cadascuna d'elles és capaç de seguir un curs diferent durant molt de temps”.

Tanmateix, si no es vol enfocar el llibre ni com una oportunitat per apropar-se a la ciència econòmica, ni se'l vol considerar com un toc d'atenció des de i per a la comunitat científica, *Freakonomics* es pot utilitzar (de fet crec que és el veritable objectiu dels autors) per passar una estona amena i divertida; tot i que en llegir la darrera pàgina el lector hauria de preguntar-se si ha esdevingut una mica menys *freaky* que abans o per contra, per haver llegit l'obra, ho és una mica més. ■

